

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

Ш.Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз Университеті

**6B04104 - «Мемлекеттік және жергілікті басқару» білім беру бағдарламасы
бойынша оқитын студенттер үшін**

**«Аймақтық экономика және басқару», «Мемлекеттік басқару теориясы»
пәндерінен**

**Білім беру бағдарламасы бойынша кешенді емтихан
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Тараз 2026 ж

БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША КЕШЕНДІ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Кешенді емтихан бағдарламасы төменде көрсетілген нормативтік құжаттар негізінде құрастырылған:

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы. (09.01.2026 ж., жаңартылған)
2. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығы. (22.04.2025 ж., жаңартылған)
3. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығы. (24.06.2024 ж., жаңартылған)
4. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарын және оларға сәйкестікті растайтын құжаттардың тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2024 жылғы 5 қаңтардағы № 4 бұйрығы. (16.01.2026 ж., жаңартылған)
5. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқытудың кредиттік технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығы. (26.03.2025 ж., жаңартылған)

Құрастырушы: «Экономика және басқару» кафедрасының оқытушылары: «Экономика және басқару» кафедрасының меңгерушісі: э.ғ.к., Қ.Н.Тастанбекова
сеньор лектор Б.Қ.Жуанышева

Кешенді емтихан бағдарламасы күндізгі, күндізгі қысқартылған оқу нысанындағы студенттер үшін арналған.

«Экономика және басқару» кафедрасының мәжілісінде қарастырылды.

№ _____ хаттама _____ ж.

Факультеттің әдістемелік бюросында мақұлданған.

(№ _____ хаттама « _____ » _____ 20 _____ ж.)

Шерхан Мұртаза атындағы ХТУ оқу-әдістемелік кеңесінде бекітілді.

№3 хаттама «22» 01 2026 ж.

Тіркеу № _____

Білім беру бағдарламасы бойынша емтиханға кіретін пәндер

«Аймақтық экономика»
«Мемлекеттік басқару теориясы»

КІРІСПЕ

Аймақтық экономика экономикалық ғылымның маңызды салаларының бірі болып табылады. Оны танудағы басты объект - ұлттық экономиканың тұтастай жүйесіндегі аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуы, және экономиканы реформалау, оның әрі қарай тұрақтануы қандай да бір аймақтық факторлар және шарттармен тығыз байланысты. Ал Қазақстанның ерекше мемлекеттік құрылымы, аймақтардың табиғи-климаттық, географиялық, демографиялық жағдайлары, олардың әлеуметтік-экономикалық дамуының күшеюші теңсіздігі ҚР әрбір аймағының ерекшеліктерін зерттеу, оларды дамыту мен қызмет етуінің рационалды тәсілдемесін анықтау, мемлекет пен оның жекелеген территорияларының мүдделерінің келістіру жолдарын іздеу қажеттілігін туындатады.

Пәннің мақсаты аймақтық деңгейдегі елдің шаруашылық кешенінің экономикалық механизмін қалыптастырудың мүмкін болатын жолдарын кешенді талдаудан тұрады. Мұндай мақсат келесі мәселелерді шешуден тұрады:

- мемлекеттің экономикалық саясатындағы аймақтар дамуының объективті шарттарын есепке алу маңыздылығын түсіну;
- тұтас ретіндегі ұлттық экономика мен құраушы бөліктер ретіндегі оның аймақтары дамуының объективті өзара байланысы мен өзара тәуелділігіне деген көзқарасты қалыптастыру;
- әкімшілік-территориалды құрылғының экономикасы мен әлеуметтік саласын реттеу мен басқарудың тұтастай жүйесін қалыптастыруға қатысты әдістемелік негіз бен тәсілдемелер жайлы көрініс беру;
- аймақтық деңгейдегі экономика мен әлеуметтік сала дамуының болашағы мен мәселелері жайлы тұтастай көрініске ие болу;

- мемлекеттің экономикалық саясатында нақты территориялардың аймақтық мүдделерін жүзеге асырудың рационалды жолдары мен механизмдерін іздеуге бағыттау.

Пререквизиттер: «Экономикалық теория», «Макроэкономика», «Микроэкономика», «Экономиканы мемлекеттік реттеу», «Менеджмент негіздері», «Әлеуметтік-экономикалық статистика» және т.б.

Постреквизиттер: «Мемлекеттік басқару теориясы», «Экономиканы мемлекеттік реттеу» және т.б.

«Аймақтық экономика» - бұл басқарушылық қызмет түрлерінің бірі. Аталған курс жергілікті басқарудың теориялық тұжырымдамасын, оның ақпараттық жүйесін, ұйымдастырушылық құрылымдарын айқындайды. Сондай-ақ, осы пән Қазақстан Республикасының және жергілікті басқару меншігінің түрлі формаларын басқаруының жүйелерін зерттеуге бағытталған.

Курс оқытылуы аяқталған кезінде студент :

Муниципалды басқарудың теориялық негіздері мен тұжырымдамаларын, оның ұйымдастырушылық құрылымын және функционалды саласын білуі қажет.

- Негізгі теориялары мен стратегияларын игеру;
- Жергілікті экономиканы басқарудың мақсаттары, элементтері, стратегиялары және тұжырымдамаларын толық меңгеруі;
- Жергілікті жерлерде теорияларын, тұжырымдамаларын, стратегияларын, зерттеулерін және элементтерін тәжірибеде толығымен қолдана білу;
- Қазіргінарық жағдайында басқарудың экономикалық жағдайын, заңдарын, даму принциптерін түсінуі қажет;

Мемлекеттік басқарудың міндеттерін, мақсаттарын, стратегияларын және тұжырымдамаларын дұрыс пайдаланып **ие болуы қажет.**

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Тақырып 1. Аймақ ғылым білімнің саласы ретінде.

Ұйым басқару мәнінің себептері. Ұйымның анықтамасы. Басқару процессінің анықтамасы басқару қызметін жүзеге асыру ретінде. Басқару қызметтері: жоспарлау, жұмысты ұйымдастыру, ынталандыру, бақылау, басқару шешімін қабылдау процесстері.

Тақырып 2. Аймақтық экономиканың қалыптасығуының теориялық негіздері.

Пәннің мәні және міндеттері. Муниципалды құрылымдардың әлеуметтік-экономикалық дамуын болжағанда, қолданылатын әдістермен нормативтер.

Муниципалдық басқарудың аймақтық негізі. ҚР аймақтық басқарудың реформасы.

Тақырып 3. Аймақ шаруашылық жүргізу және басқару объектісі ретінде.

Орта ғасырдағы қалалық және ауылдық қоғамдастар. ХІХ ғасырдағы муниципалодық реформалар. Аймақтық басқарудың аймақтық негізі. Еркін қоғамдастық теориясы. Жергілікті басқарудың мемлекеттік теориясы.

Тақырып 4. Аймақтың экономикалық әлеуетті және оны бағалау.

ҚР әкімшіліктік- аймақтық бөлінуі. ҚР орындаушы органдарының жергілікті өкілеттіліктерінің жүйесі. Маслихат- депутаттар жиналысы қала, облыс, ауыл тұрғындарын жергілікті өзін өзі басқарудың формасы.

Тақырып 5. Аймақтар экономикасының дамуын реттеуді ұйымдастырушылық-құқықтық негіздері.

Маслихат қызметін жүзеге асыру формалары. Сессия қызметінің негізгі формасы ретінде. Маслихат сессиясы төрағасының міндеттері және сайлау шарты.

Тақырып 6. Аймақтардың дамуын мемлекеттік реттеу қажеттілігі және мәні.

Қазақстандағы экономикалық жоспарлау жүйесін тасымалдау. Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік жаму болжамы. Қазақстан аймағындағы мақсатты-бағдарламалық жоспарлау. Жергілікті әкімшілік балансын құру.

Тақырып 7. Аймақтық саясат: мәні және негізгі бағыттары.

Жергілікті басқарудың қаржылық ресурстары. Жергілікті бюджетті құру принциптері және орындауы. Жергілікті салықтың фискалды, реттеуші және бақылаушы қызметтері.

Тақырып 8. Аймақтық бюджет-салық жүйесі.

Экономикалық механизмнің анықтамасы. Аймақты экономикалық дамытудың негізгі мақсаттары, тапсырмалары және принциптері. Муниципалды шаруашылық құрылымындағы шаруашылық және әлеуметтік кешендері.

Тақырып 9. Аймақтар экономикасының дамуын жоспарлау және болжау.

ҚР саяси және әлеуметтік-экономикалық дамуының стратегиялық мақсатын анықтау кезіндегі жалпы мемлекет мүддесінің артықшылықтары. Аймақ құқығы. Аймақтық басқарудағы жергілікті органдардың шешетін тапсырмалары.

Тақырып 10. Қазақстан аймақтарының әлеуметтік-экономикалық әлеуетін бағалау.

Аймақтық саясаттың болашақтағы мақсаты, стратегиялық және тактикалық тапсырмасы. ҚР аймақтық саясатты құру принциптері.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.

1. Ж.Әубәкірова. Аймақтық экономика [Мәтін]: Оқу құралы / Ж. Әубәкірова, Ж. Құдабаева.- Алматы: Қазақ университеті, 2014.- 162 б.
2. Саденов, М.Е. Аймақтық экономиканың дамуына инвестиция тарту мәселелері (оңтүстік қазақстан облысы мысалында) [Мәтін] = Магистрлік диссертация: Ғылыми / М.Е. Саденов.- Тараз, 2016.- 90б.
3. Мұхтарова Қ.С. Аймақтық экономиканы басқару [Мәтін]: Оқу құралы / Қ.С. Мұхтарова, Г.С. Смағұлова.- Алматы: Қазақ университеті, 2015.- 149б.
4. Қазақстан дағдарыстан кейінгі дүниеде: болашаққа интеллектуалды секіріс.- Астана .
5. Құрманбаев С.Қ., Гамарник Г.Н., Сыдықов Е.Б., Тойкин С.Қ. және т.б. Жергілікті өзін-өзі басқару негіздері, Семей, 2014, 214 б.

КІРІСПЕ

«Мемлекеттік басқару теориясы» пәнді игеру болашақ маманға ҚР мемлекеттік басқарудың теориялық негіздерін оқып-үйретіп, білімгерлерді экономика мен әлеуметтік саланың дамуын басқаруды ұйымдастыру ісі, оның қағидалары, әдістері мен механизмдерімен таныстыру.

«Мемлекеттік басқару теориясы» пәннің мақсаты мемлекеттік басқарудың теориялық негіздерін оқып-үйретіп, білімгерлерді экономика мен әлеуметтік саланың дамуын басқаруды ұйымдастыру ісі, оның қағидалары, әдістері мен механизмдерімен таныстыру.

«Мемлекеттік басқару теориясы» пәннің міндеттері:

- мемлекеттік басқарудың теориясының негізгі түсініктер және ережелерімен таныстыру;
- мемлекеттің мәні, нысандары және оны басқару қажеттілігін зерттеу;
- мемлекеттік басқарудың ұйымдастырушылық негіздері;
- мемлекеттік басқаруды құқықтық және ақпараттық камтамасыздандыруына талдау жүргізу;
- басқару қызметінің стилі, оны жетілдіру әдістері мен жауапкершілігін талдау;
- мемлекеттік басқару қызметінің әлеуметтік-экономикалық тиімділігінің проблемаларын анықтау.

Болашақтағы маманға «Мемлекеттік басқару теориясы» пәннің менгеруі біріншіден, адамзат тарихындағы мемлекеттік басқарудың бай практикасын ғылыми тұрғыдан сарапталып, соның нәтижесінде оның теориялық негіздерін қалыптастысты да, қоғамдық ғылымдар құрылымында ол маңызды бағытқа ие болды; екіншіден, өткен XXғ. соңғы 10-жылдығының бас кезінде ыдырап кеткен Кеңес Одағының аумақтық кеңістігіне пайда болған дербес және тәуелсіз мемлекеттер секілді Қазақстан да өзінің мемлекеттілігін жаңадан аяққа тұрғызып, оны еліміздің әлеуметтік, экономикалық, геосаясаттық, менталитеттік ж.т.б. ерекшеліктерін ескере отырып әрі қарай күшейтіп, қуаттандырып келеді; үшіншіден, бізде осы мемлекеттілік пен мемлекеттік басқару транзиттік экономика жағдайында іске асырылуда. Осылардың үшеуі де жоғарыда аталған мамандық бойынша оқитын студенттердің ғылыми-теориялық дайындығының негізгі арқауы болып табылады. Сондықтан, нарықтық қатынастар өрісінің кеңеюі мен институционалдық сипаттағы өзгерістер мемлекеттік басқару стилі мен жүйесін жетілдіруді және оның тиімділігін арттыруды талап етеді.

Мемлекеттік басқару теориясы пәнінен мемлекеттік емтихан сұрақтарының мазмұны.

1. Мемлекеттік басқару теориясы мазмұны.

Басқарудың барлық деңгейлерінде, шаруашылық жүргізудің барлық буындарында ағымдағы жұмысты үнемі болашақпен салыстыра алатын, ұтымды шешім қабылдай алатын мамандардың рөлі барған сайын арта түсуде.

Қазақстан экономикалық және саяси қатынастардың ғаламдық ықпалдасуымен сипатталатын қазіргі кезеңнің құндылықтары мен талаптарына бей-жай қарай алмайды. Дамудың жаңа тұжырымдамасы ресурстар мен экономикалық қызметке еркін қол жеткізуді, әлеуметтік құқықтар мен мүмкіндіктерді кеңейтуді, азаматтардың саяси тұрғыдан өздерін көрсете алуын мойындайды. Оны жүзеге асыру мемлекеттің институттарына біртұтас талаптар жинағын қояды, атап айтқанда: ашық құқықтық, қаржылық жүйе; мемлекеттік реттеу механизмдерінің айқындығы; мемлекеттік басқару саласында дайындалған мамандар және т.б. Сонымен қатар жергілікті өзін-өзі басқару, бұқаралық ақпарат құралдары, саяси партиялар мен басқа да үкіметтік емес ұйымдардың қызметі арқылы көрініс табатын дамыған азаматтық қоғамның болуы да көзделеді.

Қазіргі уақытта елімізде мемлекеттік басқарудың барлық деңгейлерінде тиімді механизмдерді қалыптастыру жөнінде шаралар қабылдануда. Олар мемлекеттік басқаруды жетілдіруді; мемлекеттік билік органдарының құрылымын ұтымды етуді; билікті бақылай алатын толық құқықты азаматтық қоғамды қалыптастыруды қамтиды.

Мемлекеттік билікті нығайту, тиімді басқару жүйесін құру негізінде Қазақстан өскелең дамитын әлеуметтік бағытталған экономиканы құра алады. Басқару және оның қоғамдағы ролі. Басқару ғылымының анықтамасы, пәні, объектісі мен әдістері. Мемлекеттік басқарудың эволюциясы мен басқару мектептері. Басқару үрдісінде ескерілетін табиғат пен қоғам заңдары. Басқаруда қоғам мен табиғат заңдарын пайдалану механизмдері. Басқарудағы дамудың әлеуметтік-экономикалық заңдарының механизмі. Меншік, еңбек және басқару категорияларының өзара әрекеттесу механизмі.

2. Басқарудағы жүйелілік көзқарас, басқару функциялары мен құрылымы.

Жүйелердің анықтамасы мен олардың қасиеттері. Мемлекетті басқарудың құрылымдық жүйелі-мақсаттық моделі. Нәтижелер мен тиімділік бойынша басқару.

Функциялардың мәні, анықтамасы және жіктелуі. Функциялардың басқарудың басқа категорияларымен өзара әрекеттесуі. Басқару құрылымының анықтамасы, мәні және қасиеттері. Басқарудың ұйымдастырушылық құрылымын құру және олардың түрлері. Мемлекеттің экономикалық функциялары.

3. Мемлекеттік басқару үрдісінде мемлекет пен қоғамның өзара әрекеттесуі.

Мемлекет қоғамдық үрдістерді басқару субъектісі ретінде. Мемлекеттің негізгі сипаттамалары. Мемлекеттің қоғамдық функциялары және мемлекеттік басқарудың түрлері.

Мемлекеттік басқаруды жүзеге асырудың әлеуметтік механизмі. Мемлекеттік басқаруда мүдделерді білдіру. Әкімшілік-мемлекеттік мекемелердегі бюрократия мен бюрократияшылдық. Мемлекеттік-әкімшілік аядағы шиеленістер (конфликтілер).

4. Мемлекеттік басқару үрдісінде мемлекеттік саясатты жүзеге асыру.

Мемлекеттік саясатты жасақтау негіздері. Мемлекеттік саясатты жүзеге асыру механизмі. Мемлекеттік саясатты жүзеге асыруға қатысатын басқару органдары.

Мемлекеттік шешімдердің түрлері мен нысандары.

Басқарушылық шешімдерді жасақтаудың әдістемелік негіздері. Мемлекеттік басқарушылық шешімдерді қабылдау мен жүзеге асыру технологиясы. Мемлекеттік шешімдерді қабылдау үрдісіндегі талдау. Мемлекеттік басқарушылық шешімдердің тиімділігін бағалау.

5. Мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқару: қарым-қатынасы мен өзара әрекеттесу механизмі.

Мемлекеттік билік түсінігі. Мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқарудың өзара байланысы. Қазақстан Республикасының мемлекеттік билік жүйесінің біртұтастығы. Мемлекеттік басқару мемлекеттік билікті жүзеге асыру тәсілі ретінде.

6. Мемлекеттік басқарудың ұйымдастырушылық-функционалдық құрылымы.

Мемлекеттік басқарудағы мақсаттар «бұтағы» және қағидалары. Мемлекеттік басқарудың функциялар жүйесі, нысандары, әдістері мен құралдары. Мемлекеттік басқару қағидаларын жүйелеу негіздері және олардың қолданылуы. Қоғамдағы мемлекеттік басқару мен өзін-өзі басқару механизмдерінің дамуы.

7. Мемлекеттік басқарудағы қатынастарды құқықтық реттеу.

Мемлекет пен қоғамның; мемлекет пен оның азаматтарының; мемлекет пен шаруашылық жүргізуші субъектілердің; мемлекет пен қоғамдық-саяси ұйымдардың; орталық және жергілікті атқарушы органдардың арасындағы басқарушылық қатынастарды құқықтық реттеудің мәні мен маңызы.

8. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік органдар жүйесі.

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік органдар жүйесінің түсінігі, біртұтастығы және олардың түрлері. Қазақстан Республикасы Президентінің Конституциялық мәртебесі. Заң шығарушы билік пен оның органдарының мемлекеттік басқарудағы рөлі. Парламенттің құрамы мен құрылымы. Парламенттің өкілеттілігі мен жұмыс істеу нысандары. Мемлекеттік басқару жүйесіндегі атқарушы билік. Сот билігінің түсінігі және оның қоғамдағы рөлі.

9. Мемлекеттік басқаруды аумақтық ұйымдастыру.

Қазақстан Республикасындағы аймақтық басқарудың ерекшеліктері. Мемлекеттік аймақтық саясат. Өкілеттіліктерді шектеу. Мемлекеттік және аймақтық басқару органдарының өзара әрекеттесуі. Басқарудың аймақтық моделдері.

10. Мемлекеттік басқару жүйесіндегі мемлекеттік қызмет.

Мемлекеттік қызмет әлеуметтік-құқықтық институт және қызмет аясы ретінде. Мемлекеттік қызметкерлердің құқықтық мәртебесі мен жіктеу негіздері. Мемлекеттік қызмет түрлері. Мемлекеттік қызметті басқару. Мемлекеттік басқарудың интеллектуалдық әлеуеті. Мемлекеттік қызметкерлердің қызметтік құқықтары мен міндеттері. «Мемлекеттік қызмет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының негізгі ережелері.

11. Қоғамдық қызмет аяларындағы мемлекеттік басқару және салааралық мемлекеттік басқару.

Экономика аясындағы мемлекеттік басқару. Әлеуметтік қатынастар аясындағы мемлекеттік басқару. Әлеуметтік-мәдени аядағы мемлекеттік басқару. Әкімшілік-саяси аядағы мемлекеттік басқару. Салааралық мемлекеттік басқарудың мәні мен түрлері. Қаржы, несие және сақтандыру салаларындағы мемлекеттік басқару ерекшеліктері. Салық және кеден саясаттарын мемлекеттік басқару ерекшеліктері. Монополияға қарсы саясат пен мемлекеттік мүлікті мемлекеттік басқару.

12. Басқарушылық қызмет стилін жетілдіру және оны жүзеге асырудағы жауапкершілік.

Басқарушылық қызмет стилі түсінігі және оның өсіңкілігі. Мемлекеттік басқару стилінің элементтері мен өзіне тән белгілері. Басқарушылық қызмет белгілері, нысандары мен кезеңдері. Басқарушылық қызмет стилінің мемлекеттік басқарудағы жауапкершілікпен өзара байланысы және оны жетілдіру қажеттілігі. Қоғамдық қатынастар жүйесіндегі жауапкершілік және оның заңдық-құқықтық астары. Мемлекеттік басқарудағы жауапкершілік деңгейінің басқарушылық қызметті бөлу мен рәсімдеуге тәуелділігі.

13. Мемлекетті басқару жөніндегі қызметтің әлеуметтік-экономикалық тиімділік проблемасы.

Мемлекеттік басқару нәтижелерін талдау әдістемесі және оларды бағалау. Жалпымемлекеттік және аймақтық деңгейлердегі басқарушылық қызмет тиімділігінің экономикалық астары. Мемлекеттік басқарудың жалпы әлеуметтік тиімділігін бағалаудың мәні мен шарттары. Мемлекеттік басқару субъектілерін және экономиканы басқару органдарын ұйымдастыру мен қызмет етуінің тиімділігі.

Мүмкіндігі шектеулі студенттер қатарындағы студенттер үшін мемлекеттік қорытынды аттестациялау өткізу ерекшеліктері.

Мүмкіндіктері шектеулі адамдар қатарындағы бітірушілер үшін мемлекеттік емтихан бітірушілердің психофизикалық даму ерекшеліктерін, жеке мүмкіндіктері мен денсаулық жағдайын (бұдан әрі-жеке ерекшеліктері) ескере отырып жүргізіледі.

Мүмкіндіктері шектеулі студенттер үшін мемлекеттік емтихан жүргізу кезінде келесі жалпы талаптардың сақталуы қамтамасыз етіледі:

- егерде басқа студенттерге қиындық тудырмаса, мүмкіндігі шектеулі студенттер жалпы топпен бір аудиторияда тапсырады;

- аудиторияда мүмкіндігі шектеулі студенттердің жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық көмек көрсететін ассистенттің болуы (жұмыс орнын алу, қозғалу, тапсырманы оқу және ресімдеу, мемлекеттік емтихан комиссиясының мүшелерімен қарым-қатынас жасау);

- студенттердің жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық құралдарды пайдалану;

- мүмкіндіктері шектеулі бітірушілердің аудиторияларға, дәретханаларға кедергісіз кіру мүмкіндігін қамтамасыз ету, сондай-ақ арнайы құрылғылардың болуы (пандустардың, тұтқалардың, кеңейтілген есік ойықтарының, аудиторияның бірінші қабатта орналасуы).

Қосымша мемлекеттік емтихан өткізу кезінде мүмкіндіктері шектеулі бітірушілердің санаттарына байланысты мынадай талаптардың сақталуы қамтамасыз етіледі:

- **Зағиптар мен нашар көретіндер үшін:**

- баспа түрінде үлкейтілген қаріппен;

- электрондық құжат нысанында;

- аудио файл түрінде;

- емтихан сұрақтары арнайы бағдарламалық қамтамасыз етуі бар компьютердің көмегімен қолжетімді электрондық құжат түрінде ресімделеді.

- **Саңырау және нашар еститіндер үшін:**

- Емтихан сұрақтары электрондық құжат түрінде ресімделеді;

қалауы бойынша мемлекеттік емтихан жазбаша нысанда өткізілуі мүмкін;

- **Тірек-қимыл аппараты бұзылған адамдар үшін:**

- Студенттің қалауы бойынша мемлекеттік емтихан ауызша нысанда өткізілуі мүмкін;

- емтихан сұрақтары электрондық құжат түрінде ресімделеді;

- **Қажет болған жағдайда жауап дайындау үшін уақытты ұлғайту көзделеді.**

Мүмкіндігі шектеулі студенттер мемлекеттік қорытынды аттестаттау басталғанға дейін үш айдан кешіктірмей мемлекеттік қорытынды аттестаттау өткізу кезінде олар үшін арнайы жағдай жасау қажеттігі туралы жазбаша өтініш береді.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мырзагелді К. Мемлекеттік басқарудың теориясы мен тәжірибесі [Мәтін]: Оқу құралы / К. Мырзагелді.- Алматы: Экономика, 2014.- 348 б.

2. Калмагамбетова С.Р. Мемлекеттік басқару теориясы : Тест жинағы. . - Ақтобе: С. Бәйішев атындағы АУ-нің оқу - әдістемелік бөлімі, 2016. - 526.

3. А.Н. Балабаева, Жергілікті бюджетті басқарудың тиімділігін арттыру [Мәтін] = Магистрлік диссертация: Ғылыми / Тараз, 2015.- 89 б.

4. А.С. Шапшанбай, Стратегическое планирование развития предприятия [Текст] = Магистрский диссертация: Научный / А.С. Шапшанбай.- Тараз, 2016.- 109с.

8. Калмагамбетова С.Р. Мемлекеттік басқару теориясы : Тест жинағы. . - Ақтобе: С. Бәйішев атындағы АУ-нің оқу - әдістемелік бөлімі, 2016. - 52 б. Rmebrk.kz